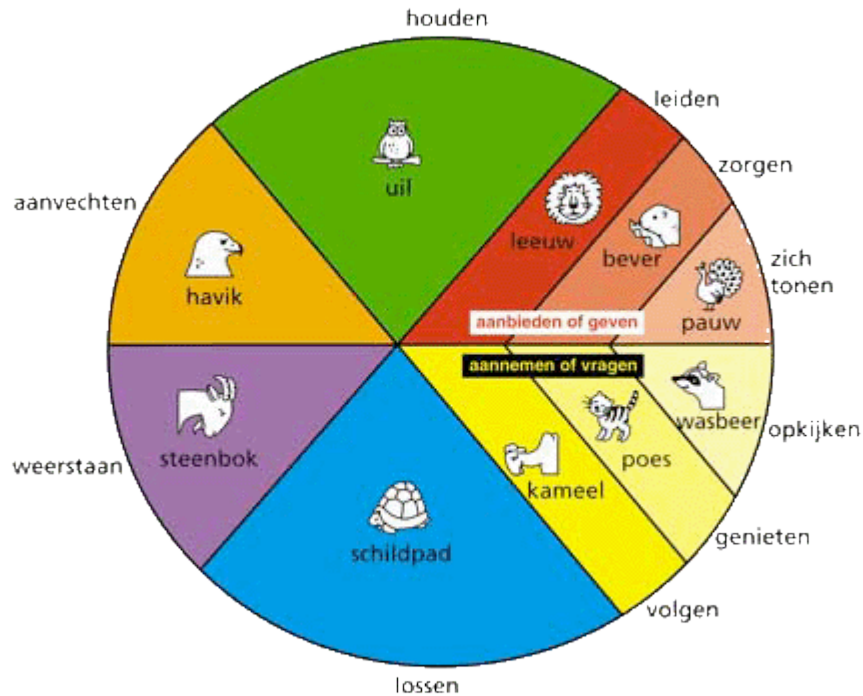

De Axenroos

DE AXENROOS: SOCIALE EN EMOTIONELE ONTWIKKELING IN ONZE SCHOOL

- "Ik leer jou leiden", zegt de leeuw.*
- "Ik leer jou volgen", zegt de kameel.*
- "Van mij leer je zorgen", zegt de bever.*
- "Van mij leer je genieten", zegt de poes.*
- "Zie hoe ik mij toon", zegt de pauw.*
- "Ik kijk naar jou op", zegt de wasbeer.*
- "Ik leer jou stil te houden", zegt de uil.*
- "Bij mij mag je tijd nemen om te ondergaan", zegt de schildpad.*
- "Leer toch maar aanvechten", zegt de havik.*
- "Leer ook maar weerstaan", zegt de steenbok.*

Kinderen gaan op velerlei wijzen met elkaar om, ze spelen, ze praten, ze vechten. Ze zoeken contact, ze trekken zich graag terug, ze werken samen...

Iedereen is verschillend, elk kind, elke volwassene heeft een eigen manier om te reageren op gebeurtenissen, op andere kinderen en volwassenen. Geen enkele manier is fout en geen enkele manier is goed. Op de ene situatie reageer je soms anders dan op de andere. Een kind kan met één kind goed overweg en het andere speelgenootje vindt hij een etter. Sommige kinderen voelen zich kiplekker in omgang met klasgenootjes, anderen dreigen uit de boot te vallen.

De dieren van de axenroos hebben allemaal hun eigen manier van doen, hebben allemaal hun eigen karaktertrekjes. Het ene dier neemt graag de leiding, het andere volgt graag. Het ene dier helpt graag en nog een ander geniet ontzettend van cadeautjes en verwennerijen. Elkeen heeft eigenschappen van verschillende dieren, maar toch, misschien van één bepaald dier meer kenmerken.

Soms kunnen deze dieren heel ver gaan in hun gedragingen en dan kan het gebeuren dat zo'n dier een pestkop wordt, of misschien, wel gepest wordt.

Net zoals de moedertaal op school wordt bijgeschaafd, verrijkt en spraakkundig ontleed, zo verdient ook de sociale omgangstaal een zelfde aandacht en methodiek. De axenroos is hierbij een zeer zinvol instrument. Het geeft een eenvoudig en toch volledige kijk op hoe mensen zich ten opzichte van elkaar kunnen gedragen. Op een speelse manier leren kinderen mogelijke gedragsvormen verkennen en beleven.

Met het voorbeeld van deze dieren bij de axenroos, krijgen de kinderen beelden en woorden om hun gedrag te benoemen. Ze leren zichzelf beter kennen. Leren conflicten helder bespreken. Ze leren dat al deze types van gedragingen goed zijn. De axenroos is een middel, een kader om gedragingen te observeren en te classificeren. Het is een bril die we hanteren om doorheen heel het klasgebeuren en ook daarbuiten naar ons eigen gedrag en dat van klasgenoten en vriendjes te kijken.

Havik

Een kind dat zich gedraagt als een **havik**, kan aanwijzen wat fout loopt of onjuist is. Het heeft een kritische blik en deinst er niet voor terug onrechtvaardigheden aan te vechten. Het stelt kritische vragen om te toetsen of er in datgene wat aangeboden wordt geen onjuistheden of fouten te ontdekken zijn.

Steenbok

Een kind dat zich gedraagt als een **steenbok**, kan zijn terrein afbakenen. Het kan weerstaan aan de eisen van anderen. Het zal hulp weigeren voor taken die het zelf aankan. Het laat zich de 'goederen' die het niet wil aannemen in geen geval opdringen.

Uil

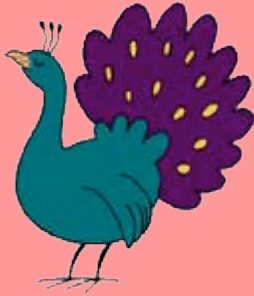

Een kind dat zich gedraagt als een **uil**, wil soms eens alleen zijn, het blijft op afstand. Het kan informatie voor zich houden. Het wil niet altijd hulp bieden, wil niet overal aanwezig zijn, vertelt over zichzelf.

Schildpad

Een kind dat zich gedraagt als een **schildpad**, is onzeker, twijfelt, weet niet wat te doen. Het durft hier ook voor uitkomen. Het durft toe te geven dat het bang en moe is, en dat het iets niet kan of iets fout gedaan heeft.

Pauw

Een kind dat zich gedraagt als een **pauw**, toont zich, stapt naar anderen toe, neemt contact op, biedt zich aan om mee te spelen. Het kan uitspreken waar het goed en minder goed in is, wat zijn kwaliteiten en tekortkomingen zijn. Het kan eigen ervaringen, gevoelens, meningen meedelen aan anderen.....

Wasbeer

Een kind dat zich gedraagt als een **wasbeer**, geeft aandacht aan de anderen, luistert naar wat de ander te vertellen heeft, uit zijn waardering, nodigt anderen uit om mee te spelen.....

Leeuw

Een kind dat zich gedraagt als een **leeuw**, kan uitleggen hoe een spel in elkaar zit, geeft duidelijke richtlijnen, geeft informatie aan anderen, doet voorstellen, geeft advies.....

Kameel

Een kind dat zich gedraagt als een **kameel**, voert een gegeven opdracht uit, vraagt om uitleg, zoekt informatie op, vraagt raad.....

Bever

Een kind dat zich gedraagt als een **bever**, staat klaar om te helpen, om op te ruimen, om een ander een plezier te doen. Het deelt snoepjes en/of andere bezittingen met de anderen

Poes

Een kind dat zich gedraagt als een **poes**, kan om hulp vragen, kan genieten als anderen hulp aanbieden. Het is dankbaar voor wat het aangeboden krijgt (snoepjes, cadeautjes, een helpende hand...) Een kind dat zich gedraagt als een kameel, voert een gegeven opdracht uit, vraagt om uitleg, zoekt informatie op, vraagt raad....

Sociale vaardigheden: de axenroos

1. Een dierentuin in de klas

In bijna alles wat we doen hebben we te maken met andere mensen. Daarom is een van de belangrijkste aspecten van het mens-zijn ook het vlot kunnen omgaan met andere mensen : de mens-mens relaties of de sociale vaardigheden.

Niet alle contacten met anderen lopen altijd even vlot. Ook niet in onze volwassenwereld:

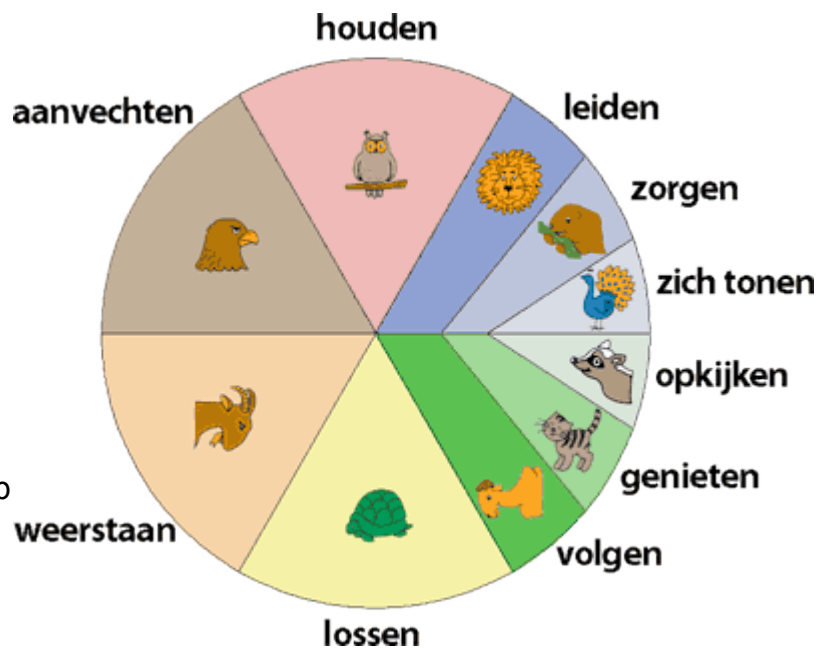
- We kochten een broek. Thuis merken we dat er een naad los is. We durven niet terug naar de winkel te gaan...
- Achter de rug van iemand vertellen we allerlei dingen over deze persoon...
- Iemand vraagt ons iets. We durven geen 'nee' te zeggen...
- Ook kinderen zijn soms te ruw, te schuchter, te verlegen, te overheersend, te... In de school trachten we kinderen mee te begeleiden met het ontwikkelen van relaties die gericht zijn op evenwaardigheid, respect, ruimte voor de ander maar ook ruimte voor zichzelf. Voor deze relatievorming maken we gebruik van de axenroos die ontwikkeld is door Nand Cuvelier.

De axenroos van Nand Cuvelier biedt een bijzonder waardevol oriënteringskader bij sociale relaties. Het geeft een eenvoudig en toch volledige kijk op wat mensen als daden kunnen verrichten tegenover elkaar. Kinderen die deze specifieke woordenschat beheersen en ervaren in hun eigen omgeving, krijgen een betere kijk op het eigen functioneren. Hierdoor krijgen ze gaandeweg ook meer zicht en vat op hun sociale omgeving.

2. De axenroos figuur

Hoe moet je de axenroos interpreteren?

Elke ax, elk dier kan een 'positief gedrag' stellen, dit komt de relatie ten goede. Maar geen enkele relatie verloopt vlekkeloos, vandaar dat ook hier een achterkant van de medaille bestaat. Een dier dat geen enkel 'negatief gedrag' stelt, is ondenkbaar. Als er overdreven wordt, als er te veel aandacht getrokken wordt, te veel hulp gevraagd wordt, is dit geen gezonde situatie. Ook het te weinig belangstelling tonen, te weinig je verdriet tonen kan een relatie verzieken.

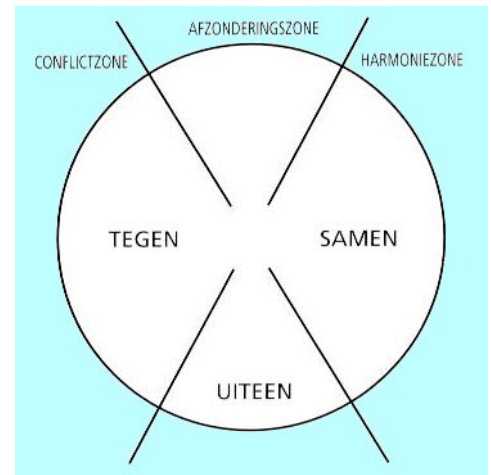
Belangrijk is dat er telkens twee dieren, twee mensen in relatie staan en dat beide zich goed voelen in de verhouding van het geven en het nemen.

3. De zes relatiewijzen

De axenroos verdeelt alle mogelijke houdingen die mensen tegenover elkaar kunnen aannemen in zes sectoren. Deze worden schematisch voorgesteld op de axenroos:

De drie relatiewijzen in het bovenste deel van de axenroos horen bij mensen die over 'iets beschikken' (aanvallen, houden, aanbieden/geven). De relatiewijzen in het onderste deel hebben te maken met 'niet bezitten' (weerstaan, ondergaan, aannemen/vragen).

In het linkergebied situeren zich handelingen die zich 'tegen iets' richten (aanvallen, weerstaan). In het rechtergebied vindt men twee relatiewijzen waarbij 'samen' iets gebeurt (aanbieden/geven, aannemen/vragen). De relatiewijzen onder en boven hebben betrekking op wat 'naast elkaar' gebeurt (houden, ondergaan).

4. De inzet van de uitwisseling

Zes verschillende domeinen kunnen de inzet zijn van de interactie:

- Het bijzijn (lichamelijke aanwezigheid)
- De persoon (eigenschappen en kwaliteiten)
- Goederen
- Diensten
- Informatie
- Richtlijnen (regels, raadgevingen)
- Een ax is samengesteld uit een relatiewijze in combinatie met een inzet. Op deze wijze vindt men 36 verschillende axen.

Voor kinderen hanteren we echter slechts 10 axen. De twee relatiewijzen waarbij 'samen' iets gebeurt splitsen we nog op in telkens 3 axen.

Elke ax heeft zijn waarden afhankelijk van de situatie waarin ze wordt geuit. Harmonisch functionerende kinderen weten flexibel gebruik te maken van de verschillende axen. Het krampachtig vasthouden aan een bepaalde relatiewijze of het steeds vermijden ervan, kan wijzen op een niet-harmonisch sociaal functioneren. Ook het extreem reageren vanuit een bepaalde ax wijst meestal op sociaal onaanpast gedrag. In de school spreken we over 'goed gemutst' en 'slecht gemutst'. Om de verschillende axen duidelijk te maken combineren we de axen met dierfiguren.

5. Uitdieping van de dieren

a. De bever

gezond gedrag:

materiële dingen geven, iets schenken, iets ter beschikking stellen, iets uitlenen, zorgen voor, hulp bieden...

overdreven gedrag:

op een overdreven manier zorgen zodat de ander geen kans krijgt om zelf iets te doen, verwennen, betuttelen...

ontbrekend gedrag:

geen hulp willen bieden...

b. De havik

gezond gedrag:

een informatie kritisch benaderen, onjuistheden bewijzen, opdrachten aanvechten, zinloosheid van regels aantonen, iets kritisch uittesten, iemand terechtwijzen, kritisch beoordelen, confronteren, evalueren...

overdreven gedrag:

agressie, pijnigen, kwetsen, iets stuk maken, vernietigen, iemand vernederen, kleineren, provoceren, pesten, alle gezag ondermijnen, sarcastische opmerkingen maken...

ontbrekend gedrag:

geen kritische ingesteldheid hebben, alles slikken...

c. De kameel

gezond gedrag:

met een positieve ingesteldheid richtlijnen volgen, volzaam zijn, gehoorzaam, bevelen uitvoeren, raad opvolgen, zich schikken naar, meegaand zijn, om uitleg vragen, belangstelling tonen, zich laten inlichten, informatie beluisteren...

overdreven gedrag:

op een overdreven manier en in alle situaties richtlijnen vragen, te braaf alle richtlijnen volgen zonder ook maar ooit weerstand te bieden of te protesteren, bang zijn om iets fout te doen om de genegenheid van iemand kwijt te raken, te gedwee meelopen, overdreven onderdanig zijn, voor alles toestemming vragen...

ontbrekend gedrag:

helemaal niet willen gehoorzamen, zich steeds verzetten wanneer er richtlijnen gegeven worden, opdrachten niet gehoord hebben, geen uitleg durven vragen, weinig interesse hebben...

d. De leeuw

gezond gedrag:

opdrachten, bevelen, adviezen geven, normen stellen, regels verkondigen, grenzen bepalen, raad geven, iets uitleggen, een verslag geven, vertellen, inlichtingen verstrekken, tips geven, nieuws brengen, babbeltje doen, een spreekbeurt geven...

overdreven gedrag:

bazig zijn, doordrammen, het altijd beter weten, niet kunnen verdragen dat anderen ook een inbreng hebben...

ontbrekend gedrag:

helemaal geen leiding kunnen of durven nemen in situaties waar dit wenselijk is, schuchterheid kan een hinderpaal zijn om bv. een spreekbeurt te geven, over weinig informatie beschikken...

e. De pauw

gezond gedrag:

zich laten zien, zich laten kennen, openheid, op het podium gaan staan, eigen ideeën en belevenissen kenbaar maken, durven uitkomen voor wat je kan en bent, aanwezig zijn bij iemand, nabijheid geven, iemand contacteren, bij iemand blijven, op bezoek gaan...

overdreven gedrag:

allerlei vormen van probleemgedrag vertonen met als doel de aandacht van iemand te bekomen, zich op een overdreven wijze op de voorgrond plaatsen, zich opdringen, willen opvallen, clowngedrag, opvallende kleding dragen, met opzet fouten maken, steeds in het brandpunt van de belangstelling willen staan...

ontbrekend gedrag:

verlegen zijn, het moeilijk hebben met een compliment, zichzelf niet durven laten zien...

f. De poes

gezond gedrag:

materiële dingen aannemen of vragen, iets in dank aannemen, een geschenk aannemen, om iets vragen, zich laten verzorgen, genieten van vertroeteld te worden, zich eens laten verwennen, hulp vragen, bedanken voor geboden hulp...

overdreven gedrag:

profiteren, zich als een klein kind laten verwennen, voor alles en nog wat hulp vragen, zelden bedanken, het vanzelfsprekend vinden dat anderen iets voor je doen, iemand uitbuiten, stelen...

ontbrekend gedrag:

je niet eens kunnen laten verwennen...

g. De schildpad

gezond gedrag:

twifelen, onzekerheid uitdrukken, ondergaan, schuldgevoelens hebben, contact ontwijken, zich laten overspoelen, iets ambivalent aannemen, op het aanbod noch ja noch neen zeggen...

overdreven gedrag:

door onmacht overspoeld worden, zich minderwaardig voelen, ziekelijk schuldgevoel hebben, depressief neerslachtig zijn, zich overdreven onmachtig voelen, overdreven teruggetrokken zijn, niet durven weerstaan, weigeren, afwijzen...

ontbrekend gedrag:

jezelf geen verdriet, zwakheid, twijfel kunnen toestaan...

h. De steenbok

gezond gedrag:

zich verdedigen, eigen terrein afbakenen, afweren, negeren, geen aandacht geven, afwijzen, hulp weigeren, te kennen geven dat men het zelf wel aankan, iets niet aannemen, geen geschenk willen, niet willen ingaan op overdreven zorggedrag van anderen, geen uitleg behoeven, zich afsluiten voor bepaald nieuws, iemand doen zwijgen, protesteren, defensief zijn, zich verzetten tegen bepaalde regels en normen...

overdreven gedrag:

ziekelijk wantrouwen, opstandigheid, zich bijna tegen alles verzetten...

ontbrekend gedrag:

helemaal geen weerstand kunnen bieden, zich laten overrompelen, ondergaan...

i. De uil

gezond gedrag:

op sommige momenten iets voor zichzelf houden, 'niet' geven wat men kan of weet kan positief en zinvol zijn, een geheim kunnen bewaren, niets zeggen voor men het zelf heel duidelijk weet, de leiding niet nemen, niet directief zijn, hulp weigeren te geven, iets niet geven, iets verzamelen, zich niet laten kennen, gereserveerd zwijgen, zich afzijdig houden, zich terugtrekken, alleen willen blijven...

overdreven gedrag:

er ontstaat probleemgedrag wanneer 'houden' op een overdreven manier voorkomt of in situaties waar dit helemaal niet hoort, zich isoleren, zich angstig afsluiten, hautain zijn, verantwoordelijkheid ontwijken, te gesloten zijn, niet helpen in nood...

ontbrekend gedrag:

geen geheim kunnen bewaren...

j. De wasbeer

gezond gedrag:

waardering uiten en pluimpjes geven, bewonderen, appreciëren, feliciteren, appél doen op iemand, hierdoor laat je hem aanvoelen dat je in hem gelooft, dat hij belangrijk is, dat hij iets doet dat waardevol is, iemand groeten en verwelkomen, iemand uitnodigen...

overdreven gedrag:

dwepen met iemand, vleien, op een overdreven manier fan zijn van, het waardevolle niet willen of kunnen zien bij anderen...

ontbrekend gedrag:

niemand kunnen waarderen

5. Ons Axenlied (tekst: Ilse Herinckx op de melodie van "wij gaan op berenjacht")

REFREIN

Zanger: Wij gaan naar Axenland
Iedereen herhaalt: Wij gaan naar Axenland

LUIDER

Zanger: Wij gaan naar Axenland
Iedereen herhaalt: Wij gaan naar Axenland

Pauw:

We komen bij de pauw	+ herhaal door iedereen
Dat zie je echt heel gauw	+ herhaal door iedereen
Wat heeft ze mooie veren	+ herhaal door iedereen
Ze toont je al haar kleren!	+ herhaal door iedereen

Toon, toon, toon, toon, toon, toon, toon (=7x)

Refrein

Wasbeer:

We komen bij de wasbeer	+ herhaal door iedereen
Ik waardeer, keer op keer	+ herhaal door iedereen
Al het goede dat ik zie	+ herhaal door iedereen
Daarvoor val ik op mijn knie	+ herhaal door iedereen

Kijk op, kijk op, kijk op, kijk op (=4x)

Refrein

Bever:

We komen bij de bever	+ herhaal door iedereen
Hij zorgt voor jou en alleman	+ herhaal door iedereen
Voor al je zorgen staat hij borg	+ herhaal door iedereen
Hij verzorgt zoveel hij kan!	+ herhaal door iedereen

Zorg, (7x)

Refrein

Poes:

We komen bij de poes	+ herhaal door iedereen
Ligt in zon, geniet maar door	+ herhaal door iedereen
Het leven is een feest!	+ herhaal door iedereen
Lekker lui daar is zij voor.	+ herhaal door iedereen

Geniet, ... (7x)

Refrein

Leeuw:

We komen bij de leeuw	+ herhaal door iedereen
Hij houdt alles stevig in de hand!	+ herhaal door iedereen
Geeft bevel, dicteert de wet	+ herhaal door iedereen
Hij is koning van het land!	+ herhaal door iedereen

Leidt, (7x)

Refrein

Havik:

We komen bij de havik
Al wat slecht is en verkeerd
Wat ruw, oneerlijk is en flauw
Je les is snel geleerd

+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen

Vecht, ... (7x)

Refrein

Kameel:

We komen bij de kameel
Hij doet alles wat je vraagt
Gaat gehoorzaam met je mee
Zonder dat hij zucht of klaagt

+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen

Volg, ... (7x)

Refrein

Uil:

We komen bij de uil
Alles is geheim, doet niet zo zot
Alles dichtgeplakt met lijm
Zijn kostje is goed op slot.

+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen

Houdt, (7x)

Refrein

Schildpad:

We komen bij de schildpad
Blijft wat eenzaam in haar huis
Al staat er wat te gebeuren
Ze zit liever veilig thuis.

+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen

Los, ... (7x)

Refrein

Steenbok:

We komen bij de steenbok
Is niet akkoord en knikt van neen
Je mag het wel roberen
Maar hij vindt het toch geen goed idee!

+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen
+ herhaal door iedereen

Weerstaan, ... (7x)

Refrein 2x